

K O R N I S G Y U L A államtitkár,
egyetemi tanár
p r o g r a m m b e s z é d e .

- Vác, 1931. január 18. d.e. 11 ó. -

H u b e r József dr. elnök: Kedves Választó Polgártársaim!
Mielőtt mai ünnepi gyűlésünket megkezdjük, nagyon kérem, méltóztas-
sanak felállani és mondjuk el a magyar Hiszekegyet.

H i s z e k e g y után

H u b e r József dr. elnök: Mélyen Tisztelt Választó Polgár-
társaim! Szeretett Váci Testvéreim! Joggal szólhatok így Önökhöz,
hogy váci testvéreim, én váci születésű, Vácson élő polgár vagyok,
lelkem, életem tiszta lap, amelynek minden pillanata ide köt: ki
mondhatja nálam több joggal, hogy kedves váci testvéreim.

Azért kezdem ezzel az érzelmi momentummal és gondolattal,
mert amikor az én szeretett hazámról szólok és amikor szeretett hazám
érdekében egy szót is szólok vagy egyetlen lépést is teszek, akkor
az én szívem őszinte melegével teszem, elhozom mindazt a meleg érzést
ami bennem van és azt szeretném, ha az ezekből fakadó őszinte szavak
Önöket hozzám minél közelebb hozzák, velem egybeforrasszák, egyesít-
sék és minden célomban, nemes és hazafias célomban, amelyért ezt a
lépést teszem vagy érette sz-lok: velem együtt legyenek. / Élénk
helyeslés./

Mélyen Tisztelt Kedves Választó Polgátrásaim! Mára egy-
behívtuk Vác városának választó polgárait azért, hogy az Geységes
Párt jelöltje, Korniss Gyula államtitkár / Hosszantartó élénk éljen-
zés és nagy taps./ elmondhassa itt az ő Programbeszédét. Mielőtt
erre rátérnénk, engedjék meg, hogy magyar barátsággal, magyar ven-
déglátással, magyar szeretettel üdvözölhessük itt megjelent buda-
pesti és vidéki vendégeinket. /Élénk éljenzés./

Elsősorban vagyok bátor üdvözölni a mi szeretett dísz-
polgárunkat, a mi szeretett barátunkat, a mi jó főispánunkat, Preszly
Elemér ömértóságát. / Hosszantartó lelkes éljenzés és nagy taps./
Amikor ő közöttünk megjelenik, én úgy érzem, bár tél is van, mintha
a tavaszi napsugár melege ragyogna itt. A szeretet hozza őt ide és

2.

a szeretet várja őt ide és amikor az ő szeretete a mi polgártársi szeretetünkbe kapcsolódik, nem lehet itt más, mint az istenadta nap-sugár, meleg ragyogás. Isten hozta őt közénk! / Élénk éljenzés és taps./

Üdvözljük másodszor a mi kedves, amikor hazáról van szó, mindig közöttünk levő kedves barátunkat, Karafiáth Jenő ny. államtitkár ur öméltóságát. / Élénk éljenzés és taps./ Mondhatom, őbenne egy zseniális vendég van. Olyan vendég, aki mikor közöttünk megjelenik, mindig baráti melegséget, friss jó kedélyt hoz magával és a jó kedély a mi nyomorult mai világunkban igazán nagy szükségünk van és amikor itt van az ő mosolygós, barátságos arcával, derűs jó kedvével, kérjük, hogy a mindig magával hozott derűt és jókedvet teremtsen meg itt ma is. / Élénk éljenzés./

Üdvözlöm Vácnak szintén nagyon szeretett, magas állásra emelkedett kedves szülőttét, Szücs István kedves jó barátunkat, államtitkár, országgyűlési képviselő önéltóságát. Mindig tudjuk, ha ő ide jön, idehozza közénk az ő jó szívét, hogy valami jót tegyen vagy nekünk valami kedveset és szépet mondjon, minket vigasztaljon, lelkesítsen. / Éljenzés./

Vannak itt még kedves vendégeink, Patacsy Dénes ny. államtitkár ur, országgyűlési képviselő öméltósága, aki szintén mindig szeretettel jön ide Vácre, amikor ezt a haza érdekében teheti és üdvözlöm Vácnak, ha nem is lakóját, de azért mindig váci embert és városunk kedves szülőttét, Udvardy János országgyűlési képviselő urat, aki szintén mindig szívesen jön közénk, ha ezzel a város érdekét szolgálhatja. / Éljenzés./

Mélyen Tisztelt Kedves Választó Polgártársaim! Nagyon köszönöm, hogy hívó szavamra ilyen szép számban voltak szívesek összejönni. Én tudom azt, hogy a politikában nemcsak az érzelmek, hanem az értelem is közreműködik, gondolkozunk azon, vajjon helyesen cselekszünk-e, amikor egyik vagy másik pártnak a zászlaja alá állunk. Lehetnek itt ebben a tiszteletreméltó szép gyülekezésben olyanok is, akik esetleg nem azon a pártálláson vannak, amelyet én vagyok bátor szerényen képviselni. Én magyar becsülettel szólok Önökhöz, küssünk egy védő és daczövetséget, akik nem velünk vannak, de itt vannak tartsák meg a maguk részéről is a vendégjog tiszteletét, tartsák be

3.

a gyűlés méltóságteljes rendjét, tartsuk be azt a szabályt, hogy hallgassuk meg azt, aki beszél. / Élénk helyeslés./ Hallgassuk meg, ha nem is egyezik valakinek a véleményével, becsületesen, nyugalommal, magyar műveltséggel, mert én minden igaz magyar embert műveltnek ismerem és tartok, aki pedig nem magyar ember, az nem is ide való volna közénk, hanem menjen oda, ahol a hazája van. Ha pedig idejött, akkor feltétlenül megköveteljük és el is várjuk, hogy magyar becsülettel viseli magát. / Helyeslés./

Bocsánatot kérek, hogy magyaro őszinteséggel szóltam, de ez kötelességem. Ha ennek a szép gyűlésünknek valami disszonánshangja támad, én volnék érte felelős, kérem tehát, hogy ezt a felelősségemet könnyítsék meg, hogy ha bármikor, ma délután vagy holnap vagy később megkérdeznek, aki ezen a gyűlésen elnökölttem, vajjon helyesen vállaltam-e a becsületesemre és tisztességemre ezt a felelősséget, ünnepélyesen mondhassam, hogy amit vállaltunk, annak meg is feleltünk.

Tisztelettel vagyok bátor felkérni az államtitkár ur Öméltóságát, a váci választókerületnek szeretett képviselő jelöltjét, méltóztassék programbeszédét megtartani. / Hosszantartó élénk éljenzés és nagy taps. A gyűlés tagjai felállanak és a beszélni készülő Kornis Gyula államtitkárt percekig viharos tapssal és lelkes, meleg éljenzéssel ünneplik./

K o r n i s Gyula dr. államtitkár: Tisztelt Polgártársaim! Mielőtt egy választókerületnek választópolgárai a szavazatukat a képviselőjelöltre leadnák, egészen természetes, hogy tisztába akarnak lenni azzal, vajjon micsoda gondolatok, elvek, tervek, vajjon micsoda gazdaságpolitikai, társadalmi program fogja vezetni majd ezt az embert, amikor a választókerületet akár az Országházban, akár pedig másutt a közéletben képviselni fogja.

Ennek a programnak, az én programomnak a háttérét jelen esetben két szempont eleve megadja. Az egyik, hogy az Egységes Párt elvi talaján jöttem ide Önökhöz, amely pártnak élén gróf Bethlen István immár tíz esztendő óta kipróbált keze tartja erősen a zászlót. / Hosszantartó élénk éljenzés és taps./

A másik szempont pedig az, hogy Önök, az én szeretett szülőföldem polgárai, eddigi munkásságomat kiskorom óta jól

4.

ismerik. Ebben az életmunkában min szintén eleve egy politikai program körvonalaí Önök elé tárulnak. Ha megtisztelnék bizalmukkal, ez azt jelenti, hogy elismerték és megbecsülték eddigi életmunkásságot. /Éljenzés./

Minden politikai programnak akár tudatosan, akár lappangva a háttérében egy világnézet húzódik meg. Ebbe ereszti bele minden politikai meggyőződés a maga gyökereit. Én, tisztelt Uraim, őszintén megvallom és nyíltan, - lényegében a konzervatív világnézet talaján állok. /Élénk helyeslés. és éljenzés./ Vagyis ez annyit jelent, hogy a történeti erők irányában iparkodom haladni a társadalmi fejlődésben, nem radikálisan, lökésszerűen, a hagyományos multtal hirtelen szakítva, hanem a világnak, az életnek új értékeit és igényeit a tiszteletreméltó multba belegyökereztetve iparkodom a haladó társadalom rendjét megállapítani és megvalósítani./ Kitörő nagy taps és viharos lelkes éljenzés./

Az a két nagy történeti hatalom, amelyen a társadalom nyugszik, elsősorban a nemzet és a vallás. /Ugy van! Ugy van!/ A nemzet ezeréves hagyományainak és sorsának, a kulturális közösségnek a tudata és átérzése: ez a mi létünk alapja, a nemzeti érzés fog össze bennünket klön magyarsággá, tesz bennünket külön önálló nemzetté - és hogy mit jelent a nemzeti érzésnek hiánya vagy megfogyatkozása, azt 1918-ban, a forradalom idejében tudtuk meg a legjobban. /Ugy van! Ugy van!/ Mert ha meg nem fogyatkozik bennünk a nemzeti érzés, nem lettünk volna a többi népek trianoni prédájává. /Ugy van! Ugy van!/

A másik történeti hatalom, a vallás és a vallás talaján álló egyházak, a vallás, amelyen mind az egyéni léleknek és életnek, mind a társadalomnak a rendje nyugszik, az Istennek mély, őszinte, igaz, alázatos tisztelete és imádása. Hogy a nemzeti érzés és a vallási érzés mennyire összeforr, a legjobban azoknak példája mutatja, akik a hazát megtagadva nemzetköziékké válnak. Ezek többnyire nemcsak vallástalanok, hanem egyenesen vallásellenesek is szerte a világon, ami mutatja, hogy a nemzeti érzés megfogyása egyszersmind vallástalanságra vezet.

Annak a világnézetnek alapján állva, amelyet az előbb érin-

5.

tettem, mind a két erőt, az állami és társadalmi erőket és az egyházi intézményeket, amelyek a történeti haladásnak alapjait adják, mindezeket elsősorban támogatni és előmozdítani kötelességem. / Élénk helyeslés. / Hála Istennek, a mi szeretett városunk a felekezeti viszályokat sohasem ismerte. / Ugy van. / 1919-ben, a nagy forradalmak lezajlása után bizonyos társadalmi hiszterikus jelenetek közepette ellentétek támadtak kereszténység és zsidóság között, mostanára azonban ezek az ellentétek, hála Istennek elsimultak, mindnyájan közösek vagyunk abban a törekvésben, hogy az országot ujjaépítsük, hogy ennek az ujjaépítésnek nagyszerű munkájában egyesüljünk. / Hosszantartó élénk helyeslés, éljenzés és nagy taps. /

Melyek, tisztelt Uraim, azok a fő kérdések, időszerű kérdések, amelyek a magyar politikának mai arculatát megadják. / Halljuk! Halljuk! / A közjogi kérdéseket mindjárt zár-jelbe teszem, mert nem aktuálisak. / Ugy van. / A hatvanhetes kiegyezést követő félszázad alatt a magyar nemzet bizonyos alkotmányjogi hallucináció áldozata ~~inkár~~ volt. Államiságunknak mindig a külső formai jegyei után futottunk hangos szóval, mint gyermek a szivárvány után, címer és zászlókérdés, vezénylet, önálló jegybank, mindez kimerítette a mi szemünkben a modern államiságnak egész fogalomkörét és közben elhanyagoltuk, teljesen jelentéktelennek tekintettük a reálpolitikát, a mi társadalmi erőinknek igazi kifejtését - ezek miatt a formai, közjogi, hatvanhetes és negyvennyolcas viszályok miatt. Elhanyagoltuk a földbirtokreformot, a népegészség ügyét, a népműveltség ügyét, elhanyagoltuk az elbukó középosztály problémáit, a kisiparosságnak és röggöt turó kisgazdáknak a kérdéseit. / Ugy van! Ugy van! /

Amikor a nagy katasztrófa ránk zuhant, megint abba a kísértésbe estünk, hogy ilyen formai, közjogi problémákon fogjuk a fejünket törni és egymással viszálykodni. Az országot a királykérdés két táborra bontotta, a legitimisták és antilegitimisták táborára és ezek épp úgy egymás hajába kaptak abban az időben, ennek az évtizednek az elején, mint ahogy a hatvanhét és a negyvennyolc félszázadon keresztül. Azonban a nemzetnek ösztönös élni akarása, az önfentartás feltétlen parancsa ma már mind a két féllel, hála Istennek, belátatja, hogy nem érdemes most olyan kérdéseken verekednünk, amelyek-

nek megoldását a történelmi helyzet, a külpolitikai feltételek egyáltalán meg nem enged~~ik~~hetik. /Ugy van! Ugy van!/ Ezt a kérdést megoldjuk akkor, amikor a történelmi szituáció megadja nekünk a lehetőséget, hogy reálpolitikailag mérlegelve a magyar nemzet szuverenitásának követelményeit, összhangba hozzuk ezt a törvényes trónöröklésnek rendjével.

Mit is vizsálykodnánk közkogi kérdéseken, amikor ég a ház felettünk. Amikor sokkal súlyosabb problémáink vannak. Hiszen soha a magyar lelkekre nem támadtak olyan rettenetes problémák, mint éppen a mai korszakban. De viszont soha munkás emberek elé a történelem nem állított~~ta~~ a nemes ambíciók olyan nagy anyagát, mint éppen ma mielőnk.

A közjogi kérdések helyett sokkal fontosabbak ma a gazdasági kérdések. /Ugy van! Ugy van! Halljuk!Halljuk!/ Mert hiszen nemzeti létünk és fejlődésünk egyik fő alapja a gazdasági élet. A természettől megszabott magyar egységes gazdasági erőhálózatot Trianon széjjeltépte. Ez egyik forrása súlyos bajainknak. A szomszéd államok nemcsak politikailag, de gazdaságilag is állandóan megfojtásunkra törekszenek. A legtöbb állam gazdasági önelégültségre, úgynevezett autarchiára törekszik, azaz maga akar termelni mindent, ha iparos állam, maga iparkodik mezőgazdálkodni, mint Ausztria vagy Németország teszi, ami tehát mind rontja a mi sánszainkat arra, hogy kivitelünk legyen. És most az utolsó esztendőben még folytatódott a rettenetes krízis, a mezőgazdasági termékek árának rettenetes árzuhanása következettbe, amely olyan agrár nemzetnek, mint a mienk, az állapotát még csak súlyosbitotta.

Csak egy példát hozok fel arra, hogy ennek a katasztrofális mezőgazdasági árzuhanásnak mik a következményei. 1927-ben a magyar agrárjövedelem 2400 millió pengő volt. Tavaly pedig 1600 millió pengő. Pedig ugyanannyit dolgoztak a mi derék gazdáink, ugyan úgy fejtették ki erőiket, csak hogy sokkal kevesebbet kaptak a termékeikért. Mekkora összeg itt a különbség? 800 millió pengő, majdnem a magyar állam egész évi költségvetése. Ez hiányzik, ezt rabolta el tőlünk a ~~XXX~~ mezőgazdasági krízis.

Egy más dolgot is figyelembe kell venni. Ha körülnézünk a világban, mindenütt ugyanazt a gazdasági válságot látjuk mind az

ipari termelésben, mind pedig a mezőgazdasági termelésben. A gazdasági állapot világválsággá fejlődött, amellyel szemben egy kis ország, elszigetelten a többitől, ugyszólván tehetetlen. Nézzük például a nagy, hatalmas Angliát, amelynek a kezében van a földgolyóbis egyharmada. Angliában szocialista munkás kormány van másfél esztendő óta és ezen másfél esztendő alatt az ipari és bányakrizis miatt éppen egymillióval ~~XXXX~~ emelkedett a munkanélküliek száma, ma már jóval a hárommillió felett jár. Itt van Németország, amelyet hozzánk hasonlóan rettenetes hadisarcok, reparációs költségek terhelnek. Németország annyit dolgozott, hogy tulszárnyalta Anglia kivitelét, többet szállít ki Németország, nagyobb az exportja, mint amekkora Angliáé, ami még tíz-tizenöt év előtt vagy a béke idejében elképzelhetetlen lett volna. És mégis gazdasági mélyponton vergődik. Itt van Franciaország. Franciaországot is már, amelyet különben a német munkások aranyverejtéke öntöz, kezdi nyaldosni a gazdasági krízis hulláma. De legfeltűnőbb ez az Északamerikai Egyesült államokban. Akkora föld mint egész Európa, egy állam, ott 450 millió lakos helyett, amennyi Európában van, csak 120 millió lakos van. óriási kiaknázatlan területek és most tízévi óriási gazdasági fellendülés után ott még sokkalta nagyobb gazdasági válság következett be, mint nálunk, amennyiben a bankokat, üzleteket, gyárakat ezerszámra csukják be, de nem olyan kis gyárakat, mint a mieink, hanem olyanokat, amelyek tíz-huszezer munkással dolgoznak. A farmok, az ottani gazdák, akik a gépteknika csodáival szinte nem termelték, hanem gyártották a gépekkel a gabonát, előzőnlötték az előző évek óriási terméseivel a világot, mindenütt lenyomták a gabonafélék árát és most mit tesznek? Tízezer hektár számra be sem vetik a földeket, mert nem fizeti ki a mai raffinált gépteknika termelése mellett sem a befektetést.

Mi, mélyen tisztelt Uram, eléggé alacsonyan voltunk akkor is, amikor a gazdasági krízis bekövetkezett. Estünk, de nem nagyot, mert úgy is alacsonyan voltunk. De Amerika ötvenemeletes felhőkarcoló tetejéről ptyant alá gazdaságilag.

Azonban ne szemlélődjünk mi itt más országokban, nézzünk a saját pörortánkra. Iparkodunk megállapítani azokat az orvosszereket, amelyek segítségével valahogy mégis mi is kiemelkedhetnénk ebből a gazdasági válságból. /Halljuk!Halljuk!/
 1

Ünnepi beszéd.

Elmondotta Dr. Kornis Gyula államtitkár, országgy. képviselő a Váci Kaszinó ünnepi vacsoráján 1933. március hó 15-én.

Miért ünnepeljük március 15-ét? Miért jött össze a mai napon Vác városának színe-java. Ünnepelünk először azért, mert mi március 15-ét a magyarság nemzeti függetlenségi vágy ~~ának~~ örök történeti szimbólumának tekintjük; amíg a magyarság nemzet marad, míg feszül lelkünkben a nemzeti élni akarás, addig megünnepeljük ezt a napot. De van még egy másik ok is. Március a tavasz hónapja; a természet rügyfakadásának ideje. Politikai síkon pedig az ifjúság tetterejének, a politikai feltörekvéseknek ideje. Amit a pozsonyi országgyűlésen az idősebbek alkottak, ugyanazt cselekedte radikálisabb formában a pesti fiatalság.

Mit csináltak Pozsonyban az öregebbek és mit ugyanekkor Pesten az ifjak?

A pozsonyi országgyűlésen megindul a munka. Széchenyi hogy Kossuth a közjogi kérdésekkel ne izgathasson, beterjeszti a magyar közlekedésügy rendezéséről szóló törvényjavaslatot. Ez a rendeket is érdekli. Széchenyi ezzel eléri egyrészt, hogy az országgyűlés építőmunkába kezdett, másrészt, hogy Kossuth politikai sikerei is elhomályosodtak. Ekkor tört ki február végén a párisi forradalom. Ennek híre hamar elérkezik hozzánk. Kossuth egyszerre talpra ugrik és Széchenyi gazdasági programjával szemben modern alkotásokat követel. Felelős kormányzatot, modern parlamentet, a rendiség megszüntetését, egyszóval a független magyar államot, amely védőbástya a bécsi abszolutizmus ellen. A népképviselő, esküdtszék, a népnevelés, Erdély uniója mind benne van Kossuth programjában. Március 13-án Bécsben is kitör a forradalom. A megijedt udvar Batthyányt designálja miniszterelnöknek.

És mit csinál Pesten az ifjúság. Forrong, utcai tüntetéseket rendez; Petőfi, Jókai és a többiek vezetésével március 15-én félrelöki a cenzurát, megszületik a "Mit kíván a magyar", a 12 pont, a "Talpra Magyar" vagyis ugyanazt, cselekszik, amit az öregek komolyabban. Ekkor indul meg a szabadságharc. Gyermekkorunk óta sok himnusz hallottunk zengeni a szabad-

ságról, ^{de} ~~ma~~ komolyabb, komorabb időket élünk. A magyar történelem újra fordulóponthoz ~~érkez~~ érkezett. Ahhoz, hogy tisztán lássunk, meg kell rajzolni az egyetemes háttért. Ezért vizsgáljuk meg a magyar politikai jellemét.

A magyar politikai jellem az alkotmányért és függetlenségért való évszázados harcban forrott ki. Örökké védte magát. Önfenntartási ösztönében állandó küzdelmet folytatott a létért. Innen érthető, hogy minden magyar ember lelkébe beleidegződött a közügyek iránti érdeklődés. Nincs még egy nemzet, amelyet a politikai kérdések annyira érdekelnének, mint a magyart.

Melyek azok a jellemvonások, amelyek ~~magyar~~ magyar ember egyéniségét alkotják.

Egyik legfőbb jellemvonása a rejtett és érzékeny jog érzése, és pedig elsősorban a közjogi kérdések iránt. A vérszerződés, aranybulla, Zsigmond király meg rendszabályozása, Mátyás király elleni forrongás, az erdélyi felkelések végig a histórián egyenes történelmi vonalat adnak Mohácstól 48-ig. A 48-iki nagy kirobbanás az éshazából elhozott jobb érzéseknek megnyilatkozása.

Ez a jobb érzés defenzív természetű. Itt a Duna medencéjében rokontalanul él a magyar. Küzd a léteért. Élete a mohácsi vészig expanzív, de amikor a török letipor, a jogi érzés mindinkább defenzivebb lesz. Régen ~~az~~ Árpád, Szent István és az Árpádházi királyok konstruktív természetek voltak. Mohács után megmerevül a nemzet és csak azt akarja megtartani, ami volt. 48-ban és ez az egyik nagy jelentősége 48-nak egyszerre megszűnik a gravámenes politika és a nemzet építeni akar. Meglepődünk a 48-as törvények nagyszerűségén. Felállít nyolc minisztériumot; törvényeket hoz, a IV.-ik t.c. kimondja a népképviselőket, ~~a VI. t.c. a közterherviselést~~ a VII. t.c. Erdély unióját, a VIII. a Közterhek egyén^{lé} és arányos viselését, a IX. az urbé^{li} szolgálat eltörlését, a jobbágyság felszabadítását. Ez a legfelemelőbb. A régi rendiség a nemzeti jogokat a rendek jogaiival azonosította. Most feláldozza mindezeket, a bizonytalanba ugrik. Nem gondolnak a szent mámorban anyagi igényeikre. És amikor egy hang mégis elhangzik, az egyéni érdekek védelmében, Deák leint: saját zsebünkről most ne tanácskozzunk. A XIX. t.c. a ~~magyar~~ magyar egyetem felállításáról, a XX. t.c. a vallásegyenlőségről intézkedik. Ennyi idealizmus hatja át a márciusi országgyűlést. Most nem

defenzív, kitör belőle az építő hajlam.

Egy további jellemvonása a magyarnak a formalizmus. Mindannyian ismerik a felvég és alvég állandó civódását. Arany a Fülemülében remekül szimbolizálja a pörlekedő magyart. Pörösködők vagyunk. Apáinktól majd mindnyájunknak van örökünk. A magyar jogász nemzet. A nemesek fiai mind patvaristák lettek, jogászok s ahol sok a jogász, ott megterem a politika. Ez sok formával és jogi elvekkel jár. Ahelyett, hogy népünk erejével törődtek volna, 18-ig a labancok és kurucok egymás torkába haraptak.

Ismét egy másik jellemvonása a magyarnak: érzelmi jellege, sangvinikus, szilaj, rajongó, virtuososan bátor. Cselekedeteit nem helyezi az ész szigorú bírálata alá, ami az angolnak legnagyobb erénye. Itt van a nagy különbség a Széchenyi, az észpolitikus és Kossuth, az érzelmi politikus között. Széchenyi a hóval födött vulkán, öserő. Kossuth tiszta érzelmi politikus, a nagy szuggesztív. Az ő igézete alá kerül a nemzet. És pedig azért, mert Kossuth lelkülete homogén a magyar jellemével. Csodálatos retorikájával felidézi a szállemeket, de hogy mily nehéz azokat visszatartani, főképen a fiatalokat, az t saját maga is tapasztalja. Március 19-én, amikor Pozsonyban az egyetemi ifjúság Petőfivel tiszteleg nála és kifogásolja az országgyűlés lassu munkáját, Kossuth nagy öréllyel kijelenti, hogy, minden letipor, ami ellenszegül. Itt előlép Kossuth, az államférfi. A csalódott ifjúság március 27-én a Nemzeti Múzeum előtt népgyűlést tart a ^{Petőfi elismerése} "Királyokhoz" republikánus persét; Percel Mór indítványt terjeszt elő, hogy francia mintára alakuljenek át nemzeti konventté. De a nemzet visszariad; Petőfi megbukik. További jellemvonása a magyarnak, hogy konzervatív. Egyik oka ennek az őshazából elhozott passzív természete. A magyar nem aktív természet, mint az angol; tud dolgozni, ha a természet sürgeti; ezt látjuk az aratás idejében, amikor pár hétig hihetetlenül erős és kitartó munkát végez. De alapjában véve quietista. Konzervatív természetének egy másik oka, hogy örökösen védekezett. Ujat nem igen csinálhatott, hanem a régi jogrendszer, hagyomány és intézmény emlékeit akarta mindig körülсандolni. Amint mondták obbállára. Védni azt, ami megvan, nem új utakat törni. De kénytelen volt ezzel a védelmi politikával élni, ami aztán egészen beleidegződött. Amikor pedig

megszűnik a defenzív élet³szükségessége, előretör ³aradikális, sangvinikus természet. Otthagyják Széchényit, az angol mintát és a ³franciát követik. A párisi forradalom nem tisztán polgári forradalom, hanem inkább ³munkás³; nálunk akkor a munkásság nemzeti alapon állt. Tancsics a nemzeti forradalmat hirdeti. Ez a forradalom nem ³kérmozgalom. Egyedül csak a nyomdászok használják ~~ki~~ ki a forradalmat a maguk előnyére, azáltal, hogy új árjegyzéket követelnek.

Van még egy másik vonása is a magyarnak, az, hogy álmodozó, romantikus. Történeti jogait védi, történeti alapon. A magyar erősen historizáló nép, s ebben az³ veszedelem, ~~mi~~ hogy mindig hátrafelé nézünk s közben elfeledkezünk a jövőről. Ezt a történeti kérődzést ostorozza Széchényi. De maga Petőfi is a régi történelemről álmodozik, amit Dózsáról írt költeménye is igazol, de a 48-as ifjuság mégis a jövőt is akarja szolgálni. A magyar illúzió képességének virágos kertje a retorika. Tudjuk 1844-ig a középiskolákban a latin⁴ tanítás kötelező nyelve, még a magyar nyelvtant is latinul ~~tan~~ tanítják. A ~~sz~~ cicerói stílus az uralkodó, a patvaristákat erre tanítják, hogy majd az országgyűlésen tudjon beszélni. Jellemző, hogy egyik vármegye még külön is felírt az országgyűléshez, ~~mert~~ hogy nagyobb súlyt kell a retorikára helyezni, mert az "az indulatok felkeltésére nagyon alkalmas." Így van ez ma is az országgyűlésben. Ha valamely szakkérdést tárgyal a Ház, akkor üresek a padsorok. De ha akármilyen tartalmatlan dolog kerül szőnyegre és jól van előadva, a magyar lelket megragadja és elvarázsolja.

48-ban Kossuth elérte, hogy működése nem maradtak csak szavak, hanem tettekbe mentek át. Semmiből, retorikával 200 ezer⁵nyi hadsereget teremt. Kiveri Windischgrätzet, Jelasicsot; pénze nincs, retorikával azt is teremt. Nehéz volna ebben a szerepben elképzelni Deákot, aki leveleiből kitűnőleg⁶ ekkor csupa aggodalom. ~~Még egy utolsó jellemvonás~~

Még egy utolsó jellemvonás⁷ál akarok a magyarnak megemlékezni. És ez, hogy politikája melankólikus. Annyira tragikus, hogy mindent bevon ilyen melankóliával. Mindent beborít opalizáló zománcsal. Minden nagy nemzeti hőse tragikus. Martinovics, Zrínyi, II. Rákóczi Ferenc, Széchényi, az újabb korból Tisza István és ilyen tragikus hős maga Kossuth Lajos, mert amit ő csodálatos her⁸izmusával megcsinált, az mind összeomlik. Tragikus hős

Apponyi is. Aki világkapacitás, de munkájának effektív eredménye nincs.

A múltban

Semmiféle magyar politika nem tudott érvényesülni. A nemzet ereje felőr-
lődött, a dinasztiaival folytatott küzdelemben. Ősi tragikum forrása, hogy
a királyt nem érzi a nemzet magáénak, hogy a királyt csak szerződő fél-
nek tekinti, aki idegen volt a magyarnak. A *pragmatica sanctio*, Deák kie-
gyezése, ennek a szerződéses viszonynak eredményei. Ebben a viszonyban azok
kat jutalmazták, akik a nemzet ellen tettek. Ezért a magyar léleknek opali-
záló gyászos zománva van. És ezért van az is, hogy a magyar azokat zárta a
szívébe, akik sikertelenül buktak el. II. Rákóczi Ferenc, Kossuth Lajos
bukásaik után sokáig éltek és élnek a magyar lelkében. A magyar politikai
Bánk Bán.

Ha a jelenre vetjük szemünket ezen vizsgálódás után és fel-
tesszük a kérdést, mi a tanulság ebből, akkor más tanulságot nem vonhatunk
le, minthogy ragaszkodjunk jogérzékhez, de jogi formula nélkül. Ne legyünk
sangvinikusak, hanem észpolitikát és kimondom a szót, *opportunist* politikát
folytassunk. Ne a retorikában legyünk nagyok, de a cselekvésben, ne illu-
ziókat ~~ne nézzünk~~ *kegyesrünk*, hanem ~~csak~~ rideg vilóságot *nézzünk*.

Vigyázzunk, mert mi a hallhatatlan magyar nemzetnek legnagyobb
örökségét vettük át azáltal, hogy 18-ban gyávák voltunk. Ne bizzunk senkiben
csak, amint már Zrinyi is tanította, ~~csak~~ saját önerőnkben,
